

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Державного некомерційного підприємства
«Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
доктору економічних наук, професору,
професору кафедри міжнародних економічних відносин
Наталії ГРУЩИНСЬКІЙ

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора економічних наук, професора, завідувача
кафедри міжнародної економіки Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана**

**Ярослави СТОЛЯРЧУК на дисертаційну роботу
Ольги ГОРОБЕЦЬ на тему «Роль штучного інтелекту у трансформації
міжнародного бізнесу та стимулюванні ринкових інновацій», подану на
здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні
економічні відносини», галузь знань 29 «Міжнародні відносини»**

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами, планами і темами. Глобальний етап світогосподарського розвитку характеризується прискореним поширенням цифрових технологій, інтелектуалізацією економічної діяльності та посиленням ролі даних у формуванні конкурентних переваг суб'єктів міжнародного бізнесу. Одним із визначальних чинників цих трансформацій є штучний інтелект, упровадження якого змінює усталені принципи організації виробничих, управлінських, маркетингових і комунікаційних процесів, розширює можливості прогнозування ринкової кон'юнктури та створює передумови для виникнення принципово нових продуктів, послуг і моделей підприємницької діяльності. Унаслідок цього ШІ поступово перетворюється з окремого технологічного інструменту на системний ресурс модернізації міжнародного бізнесу та забезпечення його довгострокової конкурентоспроможності.

Динамічне поширення технологій штучного інтелекту в усі сфери людської життєдіяльності істотно трансформує архітектуру міжнародної економічної взаємодії, за якої масштабне використання інтелектуальних систем дає компаніям змогу прискорювати вихід на зовнішні ринки, персоналізувати пропозицію для споживачів у різних країнах, оптимізувати транскордонні ланцюги постачання,

автоматизувати міжнародні операції та підвищувати ефективність управління територіально розподіленими бізнес-структурами. Одночасно загострюється глобальна конкуренція за технології, дані, кваліфікований людський капітал, обчислювальні потужності та інвестиційні ресурси, що посилює диференціацію країн і компаній за рівнем їх готовності до використання потенціалу ІІІ.

Вагомого значення ця проблематика набуває для України, яка потребує модернізації виробничої структури, зміцнення інноваційного потенціалу та розширення присутності на міжнародних ринках знаннємістких товарів і послуг. Ефективне використання ІІІ може стати одним із чинників цифрового оновлення українських підприємств, розвитку технологічного підприємництва, нарощування експорту цифрових продуктів і посилення інтеграції національного бізнесу до глобальних ланцюгів створення вартості. Водночас реалізація такого потенціалу потребує формування належної інфраструктури, розвитку людського капіталу, підвищення якості даних, удосконалення інституційно-регуляторного середовища та забезпечення відповідального використання інтелектуальних систем. З огляду на окреслені тенденції особливої наукової значущості набуває комплексне дослідження ролі штучного інтелекту у трансформації міжнародного бізнесу та активізації ринкових інновацій, що обумовило вибір теми дисертаційної роботи О. Горобець, її об'єкт і предмет, мету і завдання.

Тематика дисертаційної роботи узгоджується з основними напрямками науково-дослідної діяльності кафедри міжнародних економічних відносин Державного університету «Київський авіаційний інститут» та виконувалася у межах держбюджетної науково-дослідної теми «Міжнародний рух капіталу в умовах зовнішньої збройної агресії проти України та повоєнної відбудови» (номер державної реєстрації №12-2024/15.01.01) та науково-дослідної теми «Теоретичні та практичні аспекти модифікації системи міжнародних економічних відносин в умовах багатополарності розвитку світового господарства» (номер державної реєстрації №118-2022/15.01.01).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Теоретичні положення, наукові узагальнення, висновки та рекомендації

прикладного характеру, викладені у дисертації й оприлюднені у публікаціях здобувачки, повною мірою відповідають установленим вимогам до кваліфікаційних наукових праць відповідного рівня. Їх належна аргументованість забезпечується послідовним і професійним розв'язанням окреслених дослідницьких завдань, чіткою відповідністю змісту роботи предметному полю спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», а також широкою апробацією отриманих результатів під час міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій. Представлені положення наукової новизни переконливо репрезентують особистий внесок дисертантки у розвиток економічної науки, зокрема у поглиблення теоретико-методичних засад аналізу впливу штучного інтелекту на трансформацію міжнародного бізнесу та стимулюванні ринкових інновацій.

Достовірність сформульованих наукових результатів і підсумкових висновків підтверджується ґрунтовним опрацюванням значного обсягу теоретичних, статистичних та інформаційно-аналітичних матеріалів. Джерельну базу дослідження сформовано на основі праць українських і зарубіжних учених, присвячених проблематиці міжнародних економічних відносин, міжнародного бізнесу, цифрової економіки, інноваційного розвитку та штучного інтелекту. Вагому складову аналітичного забезпечення роботи становлять статистичні дані, доповіді та офіційні звіти міжнародних організацій, державних органів і науково-дослідних установ, зокрема ОЕСР, ЮНЕСКО, ЮНКТАД, ВОІВ, Європейської комісії; Міністерства цифрової трансформації України, McKinsey, Державної служби статистики України та інших інституцій.

Залучення широкої, різнопланової та репрезентативної інформаційної бази дало змогу забезпечити комплексність дослідження, достовірність аналітичних оцінок і належний рівень доказовості авторських положень. Це уможливило всебічне розкриття предмета дослідження з конкретизацією зв'язку між різними рівнями аналізу: від глобальних тенденцій розвитку ІІІ до конкретних механізмів його інтеграції у бізнес-процеси. Водночас це дало змогу авторці уникнути фрагментарності, яка доволі часто властива дослідженням цифрових технологій, у

рамках яких макроекономічні тренди і практичні інструменти підприємств розглядаються окремо один від одного.

Реалізацію мети дисертації та виконання поставлених завдань забезпечено шляхом системного поєднання загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Методологічний базис роботи сформувавши системний, порівняльний, структурно-логічний та аналітичний підходи з опрацюванням авторкою широкого кола наукових, статистичних, нормативно-правових і аналітичних джерел, а також залученням прикладів практичного використання ІІІ у бізнесі. Їх комплексне застосування дало змогу поєднати теоретичний аналіз із прикладним баченням процесів цифрової трансформації компаній.

3. Наукова новизна одержаних результатів дослідження. Дисертаційна робота О. Горобець містить цілісну сукупність наукових положень, висновків і рекомендацій, що вирізняються достатнім ступенем наукової новизни та засвідчують самостійність авторського підходу до розв'язання визначених у роботі дослідницьких завдань. Логіка побудови дослідження підпорядкована досягненню сформульованої дисертанткою мети, яка полягає в «обґрунтуванні теоретико-методологічних засад і розробленні науково-прикладних рекомендацій щодо визначення ролі штучного інтелекту у трансформації міжнародного бізнесу та стимулюванні ринкових інновацій з урахуванням глобальних тенденцій, моделей інтеграції ІІІ у бізнес-процеси, практичної реалізації бізнес-операційної системи на базі ІІІ та особливостей інноваційного розвитку бізнесу в Україні» (с. 24). Відповідно до окресленої мети об'єктом дослідження визначено «процеси трансформації міжнародного бізнесу та інноваційного розвитку підприємств під впливом технологій штучного інтелекту», тоді як предмет дослідження охоплює «теоретико-методологічні, організаційно-економічні та прикладні засади ролі штучного інтелекту у трансформації міжнародного бізнесу та стимулюванні ринкових інновацій» (с. 25). Така постановка наукової проблеми забезпечила комплексне поєднання теоретичного осмислення ІІІ не як ізольованого цифрового інструменту, а як вагомого чинника зміни міжнародної економічної взаємодії, конкурентних переваг, управлінських моделей і здатності компаній створювати та

масштабувати інновації. До найбільш значущих результатів дисертаційної роботи, що відображають особистий науковий внесок здобувачки, поглиблюють теоретико-методологічні й прикладні засади досліджуваної проблематики та формують зміст її наукової новизни, належать такі:

- концептуальне обґрунтування бізнес-операційної системи, побудованої на основі технологій штучного інтелекту, як цілісної моделі управління компанією, у межах якої інтегруються корпоративні дані, бізнес-процеси, аналітичні інструменти, агентські функції, механізми управління знаннями, розмежування доступу, операційна пам'ять і підтримка ухвалення управлінських рішень. На відміну від фрагментарного використання окремих ІІІ-рішень, запропонований підхід формує підґрунтя для переходу від локальної автоматизації окремих операцій до комплексної інноваційної перебудови системи управління бізнесом;

- розроблення авторкою прикладної архітектури та функціональної логіки платформи SynchronRecords як бізнес-операційної системи на базі штучного інтелекту. Її структура охоплює інтегрований робочий простір, модулі прогнозування, систему інтелектуальних агентів, командний центр, засоби управління повідомленнями, інструменти оперативної аналітики, механізми ІІІ-керування, цифрову пам'ять і журналювання дій. Запропонована платформа конкретизує можливості практичної реалізації авторської концепції у системі корпоративного управління.

- удосконалення методологічних підходів до класифікації моделей інтеграції штучного інтелекту у бізнес-процеси компаній завдяки виокремленню інструментальної, процесної, платформної та ІІІ-орієнтованої моделей. Така систематизація дає змогу ідентифікувати рівень цифрової зрілості підприємства, визначати масштаби й глибину використання інтелектуальних технологій та обирати адекватну стратегію їх подальшого впровадження;

- розвиток теоретичних положень щодо впливу штучного інтелекту на інноваційну динаміку міжнародного бізнесу через розкриття його взаємозв'язку з продуктовими, процесними, організаційними, маркетинговими та бізнес-модельними інноваціями. Це дало підстави трактувати ІІІ не лише як засіб

автоматизації операцій, а як системоутворювальний чинник формування нової логіки організації та функціонування компаній;

- розроблення науково-прикладного підходу до оцінювання впливу штучного інтелекту на інноваційну активність українських підприємств, що передбачає комплексне врахування показників продуктивності, фінансової результативності, якості продукції та послуг, клієнтського ефекту, організаційної зрілості й експортної спроможності. Його застосування дає змогу здійснювати багатовимірну оцінку економічних та управлінських наслідків впровадження ІІІ;

- авторське уточнення змістовної сутності штучного інтелекту як системного чинника, що одночасно впливає на конфігурацію бізнес-процесів, структуру зайнятості, управління даними, міжнародну конкурентоспроможність компаній і механізми генерування ринкових інновацій;

- конкретизація стратегічних пріоритетів впровадження штучного інтелекту в Україні, які охоплюють розвиток людського капіталу, модернізацію цифрової та обчислювальної інфраструктури, формування якісних масивів даних, підтримку малих і середніх підприємств та інноваційних стартапів, удосконалення механізмів відповідального регулювання, зміцнення кібербезпеки, поглиблення європейської інтеграції, стимулювання регіонального розвитку та забезпечення ІІІ-суверенітету держави;

- обґрунтування стратегічної ролі штучного інтелекту у повоєнній модернізації економіки України та зміцненні конкурентних позицій вітчизняних підприємств у системі міжнародних економічних відносин. Доведено перспективність розвитку знаннємістких послуг, спеціалізованих галузевих цифрових продуктів і нарощування експортного потенціалу на основі використання інтелектуальних технологій.

Таким чином, сформульовані у дисертаційній роботі О. Горобець положення наукової новизни розширюють концептуально-методологічний базис дослідження окресленої проблематики, поглиблюють наукове розуміння закономірностей досліджуваних процесів і створюють підґрунтя для вдосконалення відповідних

механізмів, інструментів та управлінських рішень у сучасній господарській практиці.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

Теоретична цінність дисертаційного дослідження полягає у розвитку наукових підходів до осмислення штучного інтелекту як системного чинника трансформації міжнародного бізнесу, активізації інноваційних процесів і формування конкурентних переваг компаній. У роботі поглиблено традиційне трактування цифровізації завдяки обґрунтуванню положення про те, що впровадження ШІ зумовлює зміни не лише у технологічному забезпеченні підприємств, а й у принципах управління, механізмах ухвалення рішень, конфігурації бізнес-процесів, моделях взаємодії зі споживачами та способах створення вартості на глобальних ринках.

Важливим теоретичним результатом є розгляд штучного інтелекту в контексті міжнародної економічної взаємодії. Такий підхід дає змогу вийти за межі вузькотехнологічного або суто управлінського трактування цієї проблематики та розкрити вплив ШІ на перебудову глобальних ланцюгів створення вартості, розвиток міжнародної торгівлі цифровими послугами, трансформацію бізнес-моделей, загострення конкуренції за дані, людський капітал та інвестиційні ресурси, а також на формування технологічних стандартів і забезпечення регуляторної сумісності між різними юрисдикціями.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання суб'єктами господарювання, які планують упровадження або вже здійснюють інтеграцію інструментів штучного інтелекту у власні бізнес-процеси. Запропонована у дисертації логіка переходу від фрагментарного застосування окремих цифрових рішень до процесної, платформної та ШІ-орієнтованої моделі управління може бути використана керівниками компаній, фахівцями з цифрової трансформації, менеджерами міжнародних проєктів, представниками стартапів і підприємств, що здійснюють діяльність на зовнішніх ринках.

Особливу прикладну значущість має розроблена авторкою модель SynchronRecords, у межах якої запропоновано інтегрувати в єдиному цифровому

середовищі корпоративні дані, операційну пам'ять, бізнес-процеси, рольових ІІІ-агентів, механізми контролю доступу, аналітичні модулі, звітність та інструменти відповідального ухвалення управлінських рішень. Така архітектура становить практичний інтерес для компаній, діяльність яких ускладнюється фрагментарністю інформаційних потоків, дублюванням даних, повільною координацією між функціональними підрозділами, управлінськими затримками та недостатньою прозорістю операційної діяльності.

Рекомендації, сформульовані у дисертації, можуть бути враховані під час розроблення державних і корпоративних стратегій розвитку штучного інтелекту в Україні. Їх прикладна спрямованість охоплює формування та збереження людського капіталу, модернізацію цифрової інфраструктури, підвищення якості й доступності даних, підтримку малих і середніх підприємств та інноваційних стартапів, гармонізацію національного регуляторного середовища з нормами Європейського Союзу, розширення міжнародного технологічного партнерства та створення сприятливих умов для виходу українських ІІІ-продуктів на світові ринки.

Наукові результати дослідження можуть бути використані також в освітньому процесі під час викладання навчальних дисциплін із міжнародних економічних відносин, міжнародного бізнесу, цифрової економіки, інноваційного менеджменту, управління міжнародними компаніями та стратегій цифрової трансформації. Окремі положення дисертації можуть стати методичною основою для розроблення навчальних кейсів, присвячених інтеграції штучного інтелекту у діяльність підприємств.

Вагоме практичне значення для суб'єктів міжнародного бізнесу мають положення щодо відповідального використання штучного інтелекту. Компанії, які взаємодіють з іноземними клієнтами, партнерами та регуляторними органами, повинні забезпечувати не лише функціональну ефективність цифрових рішень, а й їх прозорість, контрольованість, безпечність, пояснюваність та відповідність установленим вимогам щодо оброблення й захисту даних. У цьому контексті результати дисертації можуть бути використані для формування інституційних і

технологічних передумов довіри до українських цифрових продуктів на міжнародних ринках.

Додаткова практична цінність роботи полягає в можливості адаптації її положень до потреб компаній із різним рівнем цифрової зрілості. Для підприємств, які перебувають на початкових етапах упровадження ІІІ, у дисертації окреслено базові організаційні й технологічні передумови такого переходу, зокрема наявність якісних даних, формалізованих бізнес-процесів, визначених центрів відповідальності та чітких правил використання цифрових інструментів. Для компаній із вищим рівнем цифрової зрілості запропоновано орієнтири переходу до інтегрованої бізнес-операційної системи, у якій штучний інтелект функціонує як складова цілісного механізму управління, аналітики та координації міжнародної діяльності.

5. Повнота викладення основних результатів у наукових публікаціях.

Ключові наукові положення та результати дисертаційного дослідження належною мірою репрезентовано у публікаціях здобувачки. Їх тематичний спектр охоплює основні напрями дисертаційної роботи, зокрема вплив технологій штучного інтелекту на розвиток глобального бізнесу, переваги та ризики поширення дипфейків у світовій економіці, трансформацію міжнародного порядку, кібербезпеку, дипломатичну діяльність і продовольчу безпеку. Окрему увагу у наукових працях приділено глобальним асиметріям упровадження ІІІ, його впливу на ринок праці, маркетингову діяльність, авіаційну галузь, сферу освітніх послуг, сталий розвиток і функціонування критичної інфраструктури.

Комплексний аналіз публікацій здобувачки засвідчує системний і послідовний характер наукового опрацювання обраної проблематики впродовж тривалого періоду. Дисертація постає не як відокремлений результат одноразового дослідження, а як підсумок поетапного формування авторської наукової позиції, апробації окремих теоретичних положень, удосконалення методологічної логіки та поступового розширення предметного поля – від загальних питань розвитку штучного інтелекту до його впливу на міжнародний бізнес, інноваційні процеси та економіку України.

Представлення результатів дослідження на науково-практичних конференціях і їх опублікування у фахових виданнях підтверджують відповідність наукового доробку здобувачки предметному полю спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини». Водночас зміст публікацій відображає міждисциплінарну природу дослідження, у межах якого проблематика штучного інтелекту розглядається у його тісному взаємозв'язку з економічним розвитком, міжнародним бізнесом, безпековою політикою, освітою, технологічною інфраструктурою та реалізацією цілей сталого розвитку.

Оприлюднені наукові результати змістовно узгоджуються з основними положеннями дисертації, відтворюють її дослідницьку логіку та належним чином розкривають найвагоміші теоретичні й прикладні здобутки авторки. Це дає підстави констатувати, що вимоги щодо повноти апробації та опублікування результатів дисертаційного дослідження виконано належним чином.

6. Дотримання дисертанткою норм академічної доброчесності. Дисертаційна робота О. Горобець становить цілісну, логічно завершену та самостійно підготовлену кваліфікаційну наукову працю, у якій розв'язано визначені дослідницькі завдання та одержано результати, що мають належний рівень наукової обґрунтованості. Сформульовані у роботі теоретичні положення, підсумкові висновки й рекомендації прикладного характеру, представлені до захисту, є результатом особистого наукового доробку здобувачки. Ретельний аналіз змісту дисертації та публікацій, у яких висвітлено її основні результати, засвідчує дотримання авторкою установлених принципів академічної доброчесності. Використані в дослідженні наукові концепції, фактологічні матеріали, статистична інформація та аналітичні узагальнення інших авторів супроводжуються належно оформленими посиланнями на першоджерела. За підсумками опрацювання тексту дисертаційної роботи та наукових публікацій О. Горобець підстав для констатації академічного плагіату, некоректних запозичень або інших порушень норм академічної етики не виявлено.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Визнаючи належний науковий рівень дисертації О. Горобець, обґрунтованість

сформульованих у ній теоретичних положень, висновків і рекомендацій прикладного характеру, варто звернути увагу на цілу низку питань, що залишають простір для наукової дискусії та потребують додаткової авторської аргументації. У цьому контексті доцільно зупинитися на таких положеннях:

1. У дисертаційній роботі доцільно було б виразніше окреслити міжнародно-економічний зміст окремих наведених прикладів застосування технологій штучного інтелекту. Авторкою опрацьовано значний масив матеріалу, що стосується цифрової трансформації компаній, автоматизації бізнес-процесів і підвищення операційної ефективності. Водночас додаткової конкретизації потребує питання, у яких саме формах використання ІІІ трансформує міжнародну діяльність суб'єктів господарювання, зокрема процеси виходу на зовнішні ринки, транскордонної взаємодії з клієнтами та партнерами, інтеграції у глобальні ланцюги створення вартості, розвитку міжнародних сервісних моделей і нарощування експорту цифрових послуг. Розкриття даного аспекту дало б змогу чіткіше відмежувати загальнокорпоративні ефекти цифровізації від специфічних змін у системі міжнародного бізнесу.

2. Перспективним напрямом подальшого поглиблення дослідження є комплексне оцінювання залежності компаній від глобальної інфраструктури штучного інтелекту. Йдеться насамперед про використання хмарних обчислювальних потужностей, великих мовних моделей, платформ управління даними, прикладних програмних інтерфейсів, закордонних центрів обробки даних та технологічних екосистем транснаціональних корпорацій. Для України зазначена проблема має особливе стратегічне значення, оскільки масштабне впровадження ІІІ, з одного боку, здатне істотно підвищувати продуктивність, інноваційність і міжнародну конкурентоспроможність бізнесу, а з другого, посилювати технологічну, інфраструктурну та інформаційну залежність від зовнішніх постачальників.

3. Окремого розширення потребує дослідження правового режиму результатів, створених, модифікованих або підтриманих із використанням систем штучного інтелекту в міжнародному бізнесі. Для компаній, які здійснюють

діяльність одночасно на кількох національних ринках, важливого значення набувають не лише швидкість і результативність ІІІ-рішень, а й питання визначення авторства, належності майнових прав, захисту комерційної таємниці, законності використання навчальних даних, розподілу відповідальності за алгоритмічні помилки та охорони нематеріальних активів. Особливої уваги потребують відмінності у правовому регулюванні цих питань у різних юрисдикціях, що можуть створювати для міжнародних компаній додаткові трансакційні витрати, комплаєнс-ризики та правову невизначеність. Більш ґрунтовне висвітлення зазначених аспектів посилює б інституційно-правову складову дослідження.

4. Розроблена авторкою модель SynchronRecords є вагомим прикладним результатом дисертаційної роботи. Водночас для повнішого розкриття її потенціалу доцільно було б окремо охарактеризувати можливості функціонування цієї моделі у багатомовному, мультивалютному та мультиюрисдикційному бізнес-середовищі. Для міжнародних компаній принципове значення мають підтримка різних мов інтерфейсу та ділової комунікації, врахування валютних операцій і часових поясів, диференціація прав доступу, адаптація до національних вимог щодо зберігання, оброблення та транскордонного передавання даних, а також відповідність локальним регуляторним обмеженням. Включення зазначених характеристик до авторської моделі дало б змогу переконливіше продемонструвати її придатність для використання у системі міжнародного бізнесу та посилити практичну цінність запропонованої бізнес-операційної платформи.

5. Подальшого теоретичного та прикладного розвитку потребує проблематика цифрового суверенітету й визначення конкурентної диспозиції України у глобальній економіці штучного інтелекту. Хоча у дисертації належним чином обґрунтовано перспективи формування національної ІІІ-екосистеми, однак більшої уваги заслуговує пошук оптимального співвідношення між інтеграцією України до міжнародних технологічних ринків і розвитком власної цифрової спроможності (даних, компетенцій, продуктів, інфраструктури та механізмів захисту національних економічних інтересів). Дослідження даної проблематики

дало б змогу повніше оцінити не лише інноваційний потенціал ІІІ для України, а й пов'язані з ним довгострокові структурні та геоекономічні ризики.

Разом з тим, наведені у відгуку дискусійні положення та рекомендації не впливають на загальну високу оцінку дисертації, не знижують наукової цінності отриманих результатів і не ставлять під сумнів обґрунтованість сформульованих автором висновків. Вони стосуються переважно окремих аспектів досліджуваної проблематики, мають уточнювальний і рекомендаційний характер та окреслюють перспективні напрями подальшого поглиблення наукових напрацювань здобувача та практичному розвитку платформи SynchronRecords.

8. Загальний висновок про дисертаційну роботу. Дисертація Горобець Ольги Геннадіївни на тему «Роль штучного інтелекту у трансформації міжнародного бізнесу та стимулюванні ринкових інновацій» є цілісною, самостійно виконаною та логічно завершеною науковою працею, у межах якої одержано належним чином аргументовані результати теоретичного і прикладного характеру. Сформульовані авторкою положення, висновки та рекомендації значною мірою поглиблюють наукові уявлення про закономірності розвитку міжнародних економічних відносин в умовах цифровізації, механізми інтелектуалізації бізнес-процесів і чинники активізації інноваційної діяльності підприємств.

Робота характеризується високою актуальністю порушеної проблематики, послідовністю викладу матеріалу, структурною узгодженістю та належним рівнем теоретико-методичного опрацювання досліджуваних питань. Достовірність отриманих результатів забезпечується аргументованістю наукових положень, обґрунтованістю підсумкових висновків і розробленням авторської моделі прикладного спрямування. Значною перевагою дисертації є її орієнтація на розв'язання сучасних проблем функціонування міжнародного бізнесу та врахування особливостей цифрової й інноваційної трансформації економіки України. У процесі дослідження здобувачка засвідчила високий рівень наукової самостійності, здатність критично опрацьовувати значний масив джерел,

систематизувати складні міждисциплінарні проблеми, формулювати нові наукові положення та розробляти рекомендації, придатні для практичного використання.

Дисертаційна робота оформлена з дотриманням установлених нормативних вимог, визначених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». За своїм змістовим наповненням, логікою побудови, структурною завершеністю, ступенем обґрунтованості наукових положень, рівнем новизни, теоретичною цінністю та практичною спрямованістю одержаних результатів дисертація О. Горобець повною мірою відповідає профілю спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» та чинним вимогам до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії. Рецензована робота також узгоджується з положеннями «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. №261 зі змінами, і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 зі змінами. Наведене дає достатні підстави для висновку, що авторка дисертації Горобець Ольга Геннадіївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри
міжнародної економіки
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
доктор економічних наук, професор

Ярослава СТОЛЯРЧУК